

Shrnutí analýzy výročních zpráv českých hnědouhelných společností

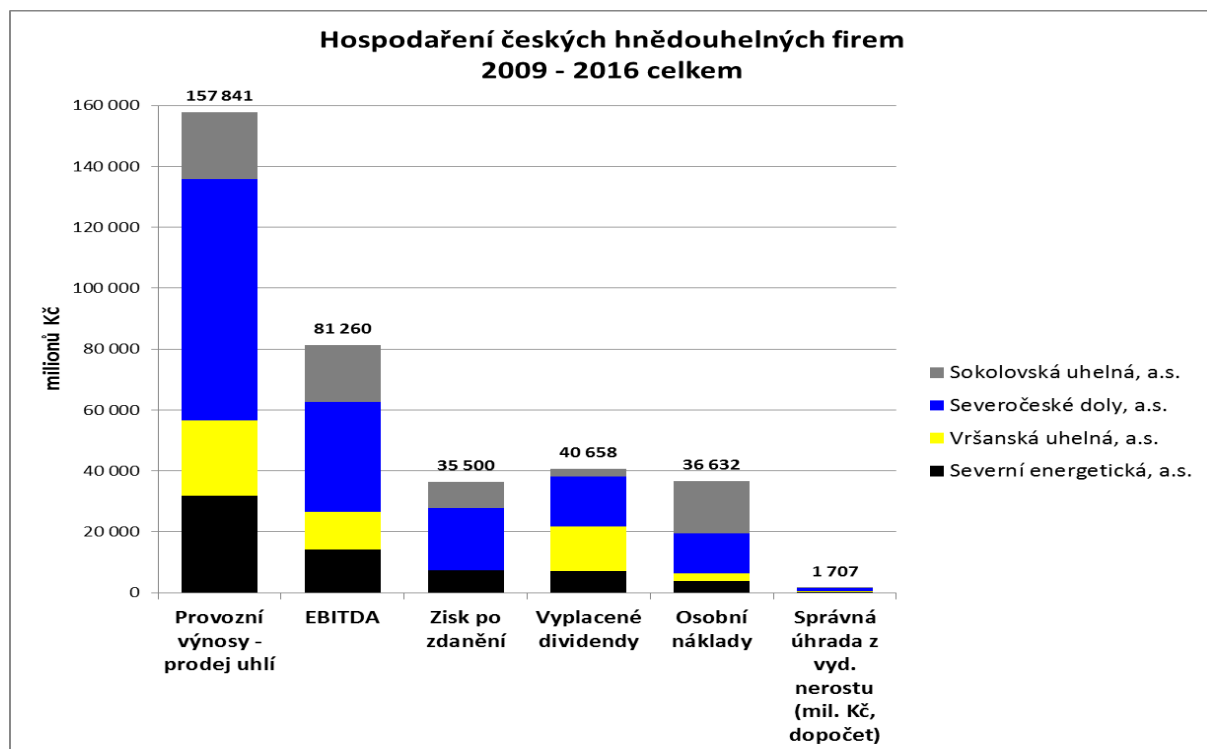
Autoři: Jan Rovenský, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR a Miroslav Ceman, finanční expert Greenpeace ČR, únor 2019

Toto shrnutí uvádí nejzajímavější údaje vyplývající z tabelárního přehledu výročních zpráv hnědouhelných společností působících v ČR za rok 2009 – 2017 tak, jak byly publikovány v obchodním rejstříku. Pozornosti každého, kdo se o ekonomiku hnědouhelného hornictví zajímá, doporučujeme seznámit se s tabelárními přehledy, které obsahují výpočty k tomuto shrnutí.

1. Vývoj za období 2009 až 2016

V letech 2009 - 2016 čtyři firmy těžící v ČR hnědé uhlí:

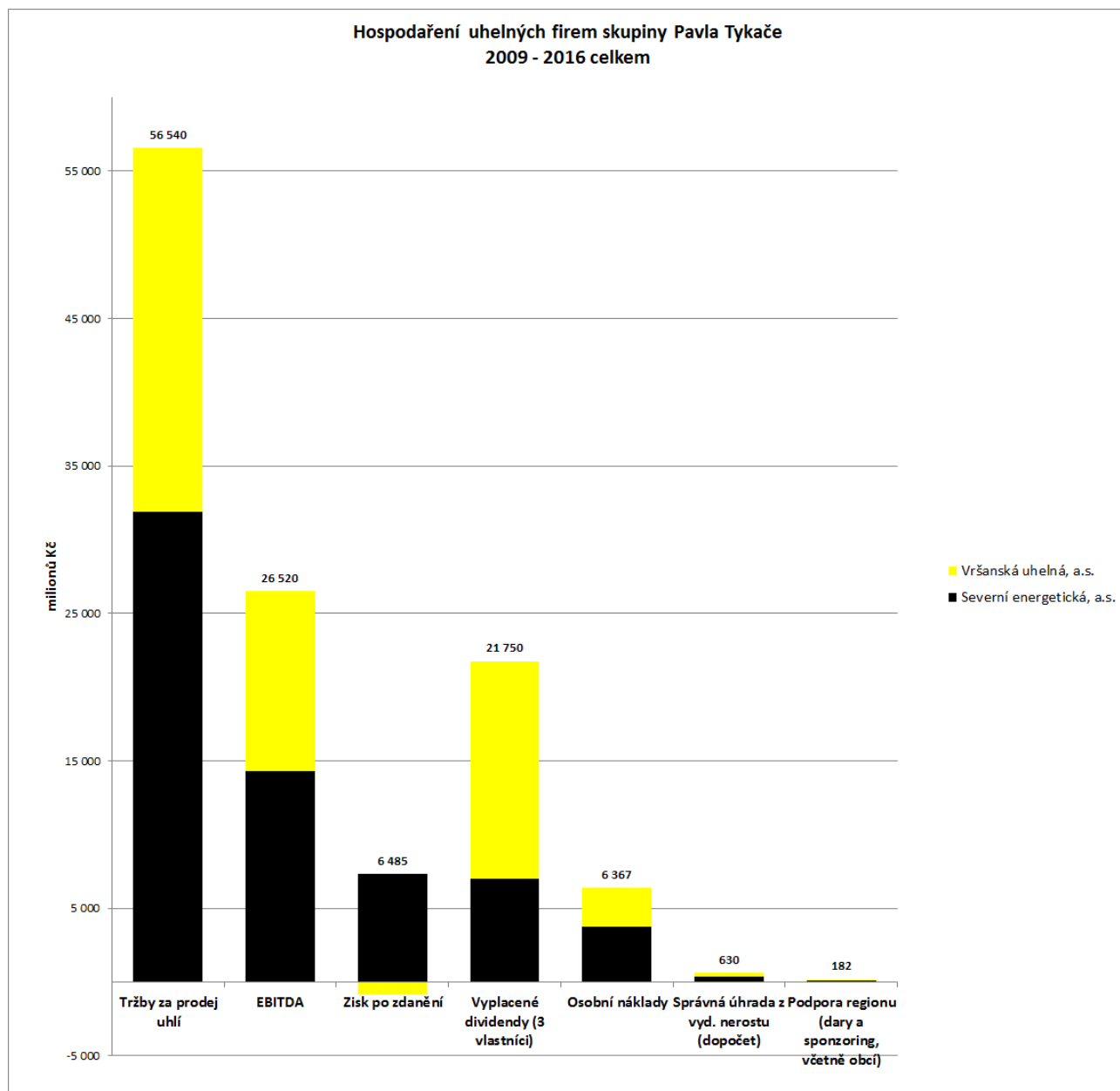
- prodaly hnědé uhlí (jehož vlastníkem je ze zákona stát) za necelých 158 miliard korun
- uvedené firmy vykázaly EBITDA přes 81 miliard korun
- uvedené firmy vykázaly zisk po zdanění přes 35 miliard korun
- jejich akcionáři si vyplatili dividendy přes 40 miliard korun (!)
- na osobních nákladech (mzdy + odvody) vynaložily přes 36 miliard korun
- stát dostal za toto uhlí ve formě úhrady z vydobytého nerostu 1,7 miliardy korun

Obr. 1: výsledky hospodaření českých hnědouhelných firem v letech 2009 – 2016

V některých firmách (konkrétně skupině firem Pavla Tykače tvořené Severní energetickou a Vršanskou uhelnou, vzniklé rozdělením bývalého holdingu Czech Coal) jsou tyto poměry ještě extrémnější (**dividendy 22 miliard, osobní náklady 6 miliard, úhrady z vydobytého uhlí méně než 0,7 miliardy**).

Zajímavé je v této souvislosti, že Pavel Tykač, Jan Dienstl a Tomáš Fohler si v uvedeném období vyplatili dividendy více než třínásobně převyšující čistý zisk společnosti po zdanění, což zákon o účetnictví normálně zakazuje. Zákon se jim podařilo obejít tím, že se uvedené ustanovení nevztahuje na rozdělení zisku z předchozích let. Rozdělení původní společnosti Czech Coal a přecenění jejích aktiv vedlo k „zázračnému“ vytvoření zisku z předchozích let ve výši 20 mld. Kč v nástupnických společnostech Vršanská uhelná, a.s. a Litvínovská uhelná, a.s. (nyní Severní energetická, a.s.). **Hospodářské výsledky Tykačových firem jsou tedy výrazně ovlivněny masivním odčerpáváním finančních prostředků z firmy formou dividend výrazně překračujících vykazovaný čistý zisk.**

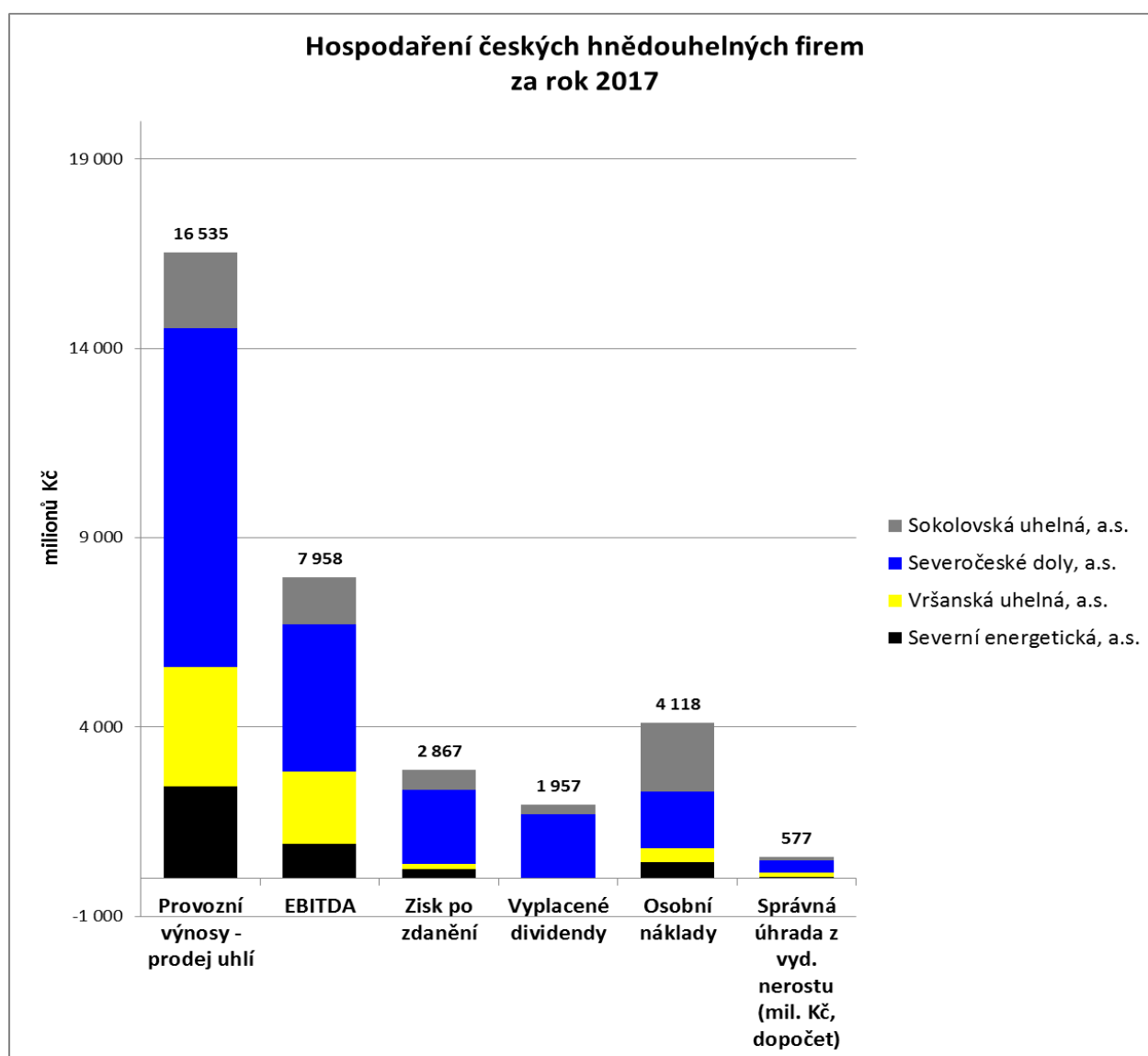
Obr. 2: výsledky hospodaření uhelných firem skupiny Pavla Tykače v letech 2009 – 2016 celkem

Poměr úhrad z vydobytého nerostu (tedy toho, co měl z těžby stát) a čistého zisku všech českých hnědouhelných těžebních organizací (tedy toho, co měly z těžby ony) dosáhl za uvedené období poměru **5 % pro stát ku 95 % pro firmy**.

Poměr úhrad z vydobytého nerostu (tedy toho, co měl z těžby stát) a vyplacených dividend všech českých hnědouhelných těžebních organizací (tedy toho, co měli z těžby jejich vlastníci) dosáhl za uvedené období dokonce poměru **4 % pro stát ku 96 % pro vlastníky firem**.

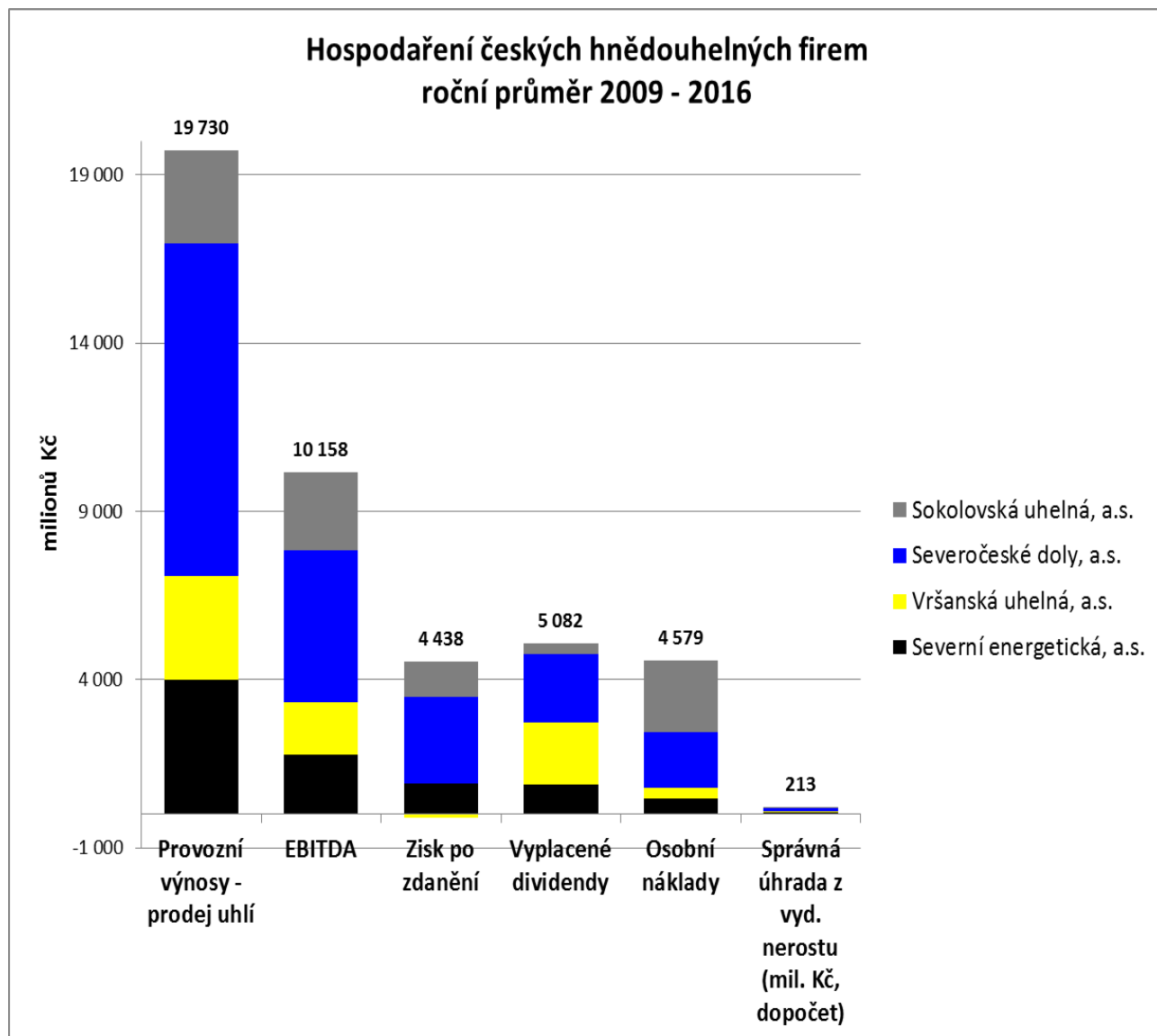
2. Vývoj za období od roku 2017

Od 1. ledna 2017 došlo ke změně výpočtu a k navýšení úhrad z vydobytého nerostu. V roce 2017 vzrostla výše úhrad z vydobytého nerostu za hnědé uhlí z 202 (za rok 2016) na 577 milionů Kč a poměr úhrad k čistému zisku těžebních organizací byl v průměru cca **20 %** (resp. 29 % z vyplacených dividend).

Obr. 3: výsledky hospodaření uhelných firem skupiny za rok 2017

Nicméně pokud bereme v potaz delší období tj. roční průměr za 8 předchozích let (2009 – 2016), 577 mil. Kč je jenom **13 % z čistého zisku** resp. **11 % z vyplacených dividend**.

Obr. 4: výsledky hospodaření uhelných firem jako roční průměr v letech 2009 – 2016

Zvýšení úhrad z vydobytého nerostu v roce 2017 ovlivnilo v případě společností Pavla Tykače a jeho společníků proporci mezi příjmem jeho společností (vyplacenými dividendami) a příjmem státu jen nepatrně. Za období 2009-2017 to bylo **22 miliard dividend pro Pavla Tykače a jeho společníky, oproti 0,8 mld. Kč pro stát na úhradách**.

Hospodaření českých hnědouhelných firem 2009 až 2017						
	Provozní výnosy - prodej uhlí	EBITDA	Zisk po zdanění	Vyplacené dividendy	Osobní náklady	Správná úhrada z vyd. nerostu (mil. Kč, dopočet)*
Severní energetická, a.s.	34 337,0	15 203,0	7 598,0	7 000,0	4 198,0	402,7
Vršanská uhelná, a.s.	27 797,0	14 146,0	-729,0	14 750,0	2 968,0	384,6
Severočeské doly, a.s.	88 146,0	40 054,5	22 476,0	18 105,0	14 587,0	1 149,4
Sokolovská uhelná, a.s.	24 096,0	19 815,0	9 022,0	2 760,0	18 997,0	347,4
Celkem	174 376,0	89 218,5	38 367,0	42 615,0	40 750,0	2 284,1

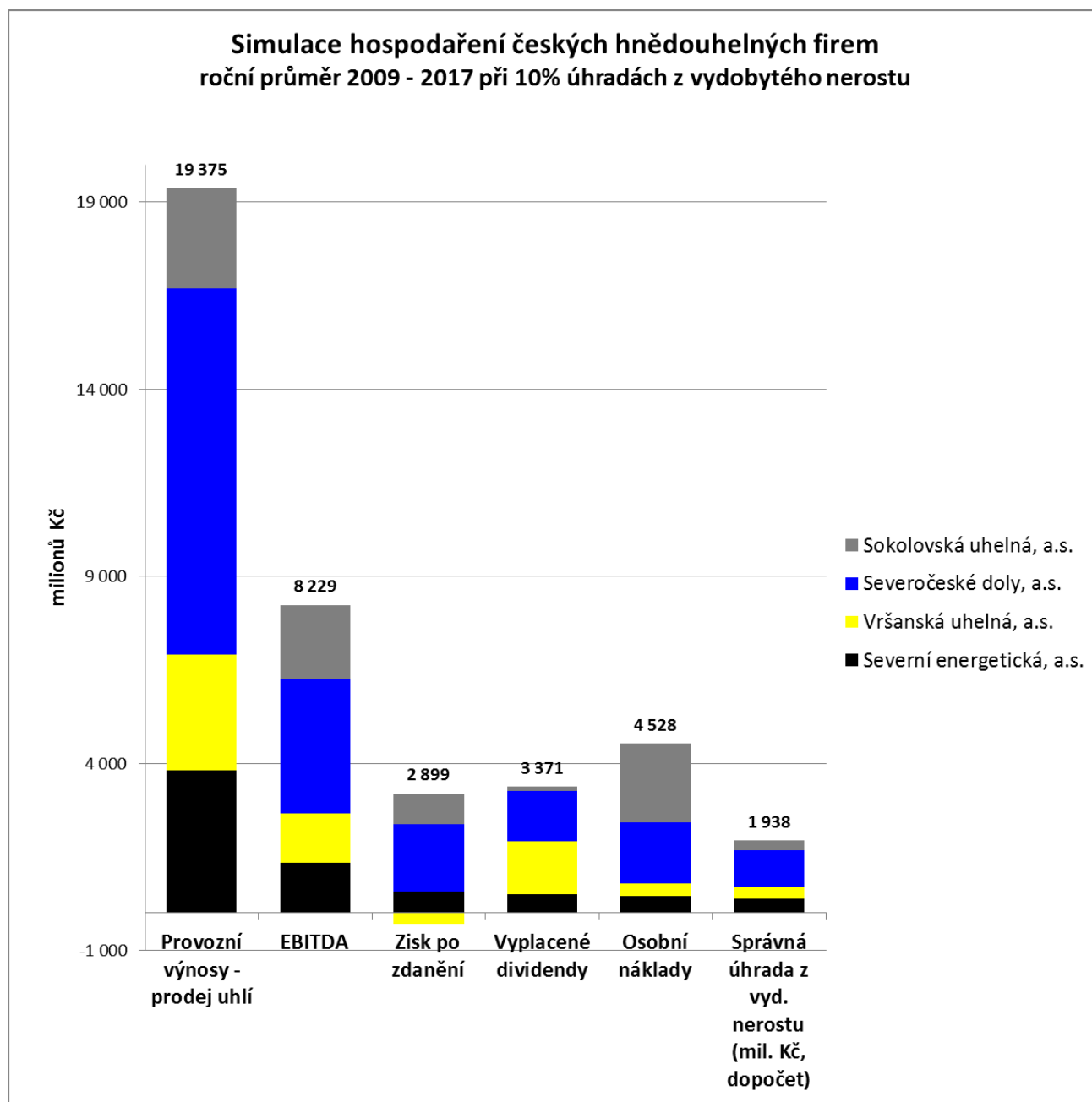
Tab. 1: Uvedené údaje vycházejí z hospodářských výsledků za období 2009 až 2017.

*úhrady nejsou veřejná data a byly dopočteny z hornických ročenek a informací z Výročních zpráv

Celkový přehled za roky 2009 - 2017 ukazuje, že i po zvýšení sazeb úhrad z vytěženého hnědého uhlí stále přetrvává nerovnoměrné rozdělení bohatství mezi těžební společnosti a stát, který je vlastníkem hnědého uhlí.

3. Navrhovaná změna úhrad z vydobytého nerostu za hnědé uhlí

Náš návrh obsahuje **zvýšení úhrady z vydobytého nerostu na úroveň 10 % z tržní ceny hnědého uhlí bez korekce nákladovosti na těžbu** (z úrovně 1,5 % platné do roku 2016 resp. cca 3,5 % v roce 2017). Způsob výpočtu v tomto návrhu konkrétně nestanovujeme, nezabýváme se tím, jestli způsob výpočtu bude vycházet z prodejní ceny uhlí nebo jako pevná sazba z vytěženého uhlí. Jedná se nám o to, aby podíl na zisku byl spravedlivě dělen mezi stát a těžební společnosti. Zároveň náš návrh respektuje limit 10 % tržní ceny za jednotku množství pro jednotlivé druhy vydobytých nerostů uvedený v § 33 odst. 1 horního zákona. Tento limit navrhuje zachovat i aktuální vládní novela horního zákona.

Obr. 5: výsledky hospodaření uhelných firem jako roční průměr v letech 2009 až 2017 – simulace při 10% úhradách

Pro názornost dopadů takového navýšení jsme simulovali hospodářské výsledky společností za roky 2009 až 2017 **při 10% úhradách z tržní ceny bez korekce nákladovosti na těžbu**. Výsledkem této simulace jsou následující skutečnosti:

- Stát by při této sazbě získal na úhradách za dané období **o 15 miliard Kč více** (z toho **7,5 miliardy od soukromých firem** a 7,5 miliardy od Severočeských dolů, a.s. vlastněných většinou státní firmou ČEZ, a.s.).
- Poměr úhrad z vydobytého nerostu a čistého zisku uvedených společností (tedy podíl státu a společností z celkového dosaženého zisku z těžby) by se změnil na **40 % pro stát k 60 % pro firmy**.
- Poměr úhrad z vydobytého nerostu a vyplacených dividend uvedených společností by se v takovém změnil na **36 % pro stát ku 64 % pro jejich vlastníky**.
- **Navrhovaná sazba není likvidační pro hnědouhelný sektor ani pro jednotlivé společnosti!**

Roční průměr 2009 až 2017 - simulace při 10% úhradách						
	Provozní výnosy - prodej uhlí	EBITDA	Zisk po zdanění	Vyplacené dividendy	Osobní náklady	Správná úhrada z vyd. nerostu (mil. Kč, dopočet)
Severní energetická, a.s.	3 815,2	1 352,4	571,4	505,0	466,4	381,5
Vršanská uhelná, a.s.	3 088,6	1 305,7	-296,6	1 423,3	329,8	308,9
Severočeské doly, a.s.	9 794,0	3 598,8	1 807,5	1 321,8	1 620,8	979,4
Sokolovská uhelná, a.s.	2 677,3	1 972,5	816,8	121,1	2 110,8	267,7
Celkem	19 375,1	8 229,4	2 899,2	3 371,2	4 527,8	1 937,5

Tab. 2: Uvedené údaje vycházejí z hospodářských výsledků za období 2009 až 2017 upravených o vyšší úhrad z vydobytého nerostu ze skutečné úrovně na 10 % z tržní ceny bez korekce nákladovosti na těžbu.

Tvrzení těžebních firem, že zvýšení poplatku by je přimělo propouštět, je tedy poněkud matoucí: **ve skutečnosti by těžba hnědého uhlí zůstala i po zvýšení poplatků vysoce lukrativním podnikáním a těmto firmám by se pouze snížil jejich současný astronomický zisk.**

Zajímavý je v této souvislosti i poměr vyplacených dividend a zisků za celý hnědouhelný sektor vůči jejich osobním nákladům (náklady za mzdy zaměstnancům a odvody) – vyplývá z něj, že výše dividend a zisku je srovnatelná s osobními náklady na všechny jejich zaměstnance (v případě skupiny Pavla Tykače byly dividendy pro tři vlastníky společnosti **dokonce trojnásobně vyšší**, než osobní náklady na cca 1 600 jejich zaměstnanců). **Tudíž na udržení stávající zaměstnanosti generují uvedené společnosti dostatek peněz, jde jenom o to, jak jsou jejich majitelé ochotni se o ně podělit se svými zaměstnanci.**

Záporný zisk společnosti Vršanská uhelná je **kompensován téměř dvojnásobným kladným ziskem společnosti Severní energetická stejného majitele**. Právě Vršanská uhelná sloužila jako největší zdroj dividend v minulých letech.

Výhrůžky Sokolovské uhelné či Severní energetické, že by byly nuceny snížit finanční podporu regionů, kde působí, jsou pak vysloveně bizarní. **Dotčené obce by v důsledku zvýšení poplatku dostaly každoročně výrazně víc oproti současnosti**, i kdyby jednotlivé těžební společnosti snížili finanční podporu na nulu. Například Tykačova skupina poskytla dle svých výročních zpráv v letech 2009 - 2016 v regionu dary ve výši 182 milionů korun, ale rozdíl úhrad z vytěženého nerostu v případě 10% sazby je 4,8 miliardy, tedy **25-krát více**.